

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СВІТОВА ЕКОНОМІКА
ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ”**

Харків
2014

Електронне видання

**ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СВІТОВА ЕКОНОМІКА
ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ”**

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів денної форми навчання

Плани семінарських занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни “Світова економіка та міжнародні економічні відносини” (галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”, освітньо-кваліфікаційний рівень – “Бакалавр”, напрям підготовки – 6.030202 “Міжнародне право”) для студентів денної форми навчання / уклад.: Т. М. Камінська, С. М. Макуха та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2014. – 68 с.

У к л а д а ч і : Т. М. Камінська,
С. М. Макуха,
В. В. Броницька,
Г. Ю. Дарнопих,
О. О. Набатова,
О. В. Овсієнко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2 від 18.02.2014 р.)*

1. ВСТУП

Дисципліна «Світова економіка та міжнародні економічні відносини» вивчає закони і закономірності розвитку світового господарства; економічні відносини, що виникають між державами, їх угрупованнями, міжнародними економічними організаціями та окремими економічними суб'єктами, які знаходяться в різних країнах.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системного наукового уявлення про теоретичні основи та емпіричні закономірності розвитку світової економіки та міжнародних економічних відносин. Для майбутніх фахівців із міжнародного права актуальним є отримання спеціальних економічних знань щодо координації та регулювання господарських процесів на міжнародному рівні, набуття навичок узгодження національних економічних інтересів у процесі інтеграції України в сучасні світогосподарські структури, аналізу зовнішньоекономічної політики України.

Методологічна функція семінарських занять полягає у набутті студентами знань щодо закономірностей розвитку світового господарства; основних рис сучасної світової економіки; форм міжнародних економічних відносин; критеріїв класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку; форм та сучасних тенденцій розвитку міжнародної торгівлі, методів міжнародної торгової політики та особливостей їх застосування; закономірностей міжнародного інвестування; механізму функціонування світового ринку позичкового капіталу; причин, форм, наслідків і методів регулювання міжнародної трудової міграції; закономірностей функціонування ТНК; етапів розвитку світової валютної системи та напрямів її сучасної трансформації, методів державного регулювання валютного курсу; форм міжнародних розрахунків, принципів побудови платіжного балансу, заходів державного впливу на вирівнювання платіжного балансу; закономірностей міжнародної економічної інтеграції, механізму участі України в інтеграційних угрупованнях; принципів функціонування між-

народних економічних організацій; ознак, причин та наслідків глобалізації.

Практична функція семінарських занять передбачає формування у студентів навичок дослідження впливу географічних, природно-кліматичних, правових, політичних, соціокультурних факторів на розвиток міжнародних економічних відносин та ведення міжнародного бізнесу; аналізу показників участі країни в міжнародній торгівлі; оцінки наслідків застосування різноманітних методів міжнародної торгової політики; набуття умінь викривати офшорні схеми, що використовуються як засіб податкової оптимізації; вирізняти ситуації, у яких необхідно застосовувати правові важелі регулювання міграційних процесів; оцінювати наслідки діяльності міжнародних корпорацій, обґрунтовувати пропозиції щодо вирівнювання балансу інтересів держави та ТНК; розраховувати валютний курс; аналізувати структуру та динаміку платіжного балансу, їх вплив на національну економіку; аналізувати процеси співробітництва України з міжнародними економічними організаціями; користуватися сучасною науковою літературою, статистичними довідниками, електронними джерелами інформації.

Навчальна дисципліна «Світова економіка та міжнародні економічні відносини» пов'язана з курсами «Економічна теорія», «Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України», «Конкуренція у міжнародному бізнесі», «Розрахунки та платежі у міжнародному бізнесі», «Міжнародне право», «Право міжнародних організацій», «Зовнішня політика України», «Вступ до права ЄС», «Право міжнародних договорів».

Кращій підготовці до занять і більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу сприяє виконання завдань для самостійної роботи: формулювання відповідей на теоретичні і тестові запитання для самоконтролю, розв'язання практичних завдань, опрацювання рекомендованої літератури.

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. СВІТОВА ЕКОНОМІКА: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

План

1. Поняття світового господарства, етапи його розвитку. Основні риси сучасної міжнародної економіки.
2. Сутність, форми та фактори міжнародного поділу праці.
3. Структура та основні суб'єкти світової економіки.
4. Загальна характеристика та класифікація країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Що таке світове господарство? Коли воно сформувалося? Чому не можна зводити світове господарство до простої суми національних господарств?
2. Охарактеризуйте етапи розвитку світового господарства.
3. Назвіть основні риси сучасної світової економіки.
4. Чим відрізняються спеціалізація та кооперування і що поєднує ці форми міжнародного поділу праці? Які особливості сучасного етапу поглиблення МПП?
5. Наведіть приклади впливу різних факторів на місце країни у міжнародному поділі праці.
6. Назвіть суб'єктів світової економіки та основні форми міжнародних економічних відносин.
7. Назвіть головні центри суперництва розвинених країн та охарактеризуйте особливості кожного з них.
8. Дайте загальну характеристику соціально-економіч-

ного стану країн, що розвиваються.

9. У чому полягають особливості розвитку країн з перехідною економікою?

10. Які переваги і недоліки має особливе геополітичне становище України?

Практичні завдання

1. Встановіть відповідність між світовими тенденціями й процесами та твердженнями другої колонки, що їх характеризують:

А. Міжнародна спеціалізація	1. Виготовлення та зборку японських телевізорів здійснюють малайзійські працівники
Б. Міжнародне кооперування	2. У 1991 р. Аргентина, Бразилія, Парагвай та Уругвай створили МЕРКОСУР – Спільний ринок Південної Америки
В. Транснаціоналізація	3. У період з кінця 1940-х рр. до середини 1990-х рр. середньозважений рівень імпортних митних тарифів у промислово розвинених країнах знизився з 40-50 % до 4-5 %
Г. Лібералізація світової економіки	4. Україна посідає 3 місце у світі за експортом зернових
Д. Міжнародна економічна інтеграція	5. Число ТНК за останні 35 років збільшилося у 11 разів, насамперед, за рахунок розширення філіяльної мережі

2. Припустимо, що Україна продає до КНР металеві вироби, а КНР в Україну – вироби легкої промисловості. Чи можна вважати це міжнародним поділом праці, міжнародною спеціалізацією, міжнародною кооперацією? Поясніть свою точку зору.

3. Які з суб'єктів світової економіки, на Вашу думку,

мають більший вплив на світогосподарські процеси – держави, міжнародні організації, регіональні інтеграційні угруповання, транснаціональні корпорації? Обґрунтуйте свою думку, наведіть приклади.

4. Прокоментуйте висловлювання:

а) «У давнину найзаможнішими країнами були ті, природа яких була більш багатогою; сьогодні ж найзаможніші країни ті, у яких людина найбільш діяльна»;

б) «Дружба існує лише між народами, а між суспільствами і країнами домінує конкуренція».

5. Встановіть відповідність між типами і видами конкурентних переваг країн у міжнародному поділі праці:

Тип конкурентних переваг	Вид конкурентних переваг
1. Природні переваги	А. Сприятливі кліматичні умови
	Б. Рівень науково-технічного розвитку
	В. Кількість населення
	Г. Ступінь інформатизації економіки
	Д. Висока інвестиційна активність
2. Набуті переваги	Е. Вигідне геополітичне положення
	Є. Дешева робоча сила
	Ж. Висока кваліфікація працівників
	З. Багаті природні ресурси
	И. Розвинена інфраструктура

Тестові запитання

1. Об'єктивною основою формування світової економіки є:

- а) економічна політика окремих держав;
- б) міжнародний поділ праці;
- в) розвиток міжнародних організацій;
- г) діяльність транснаціональних корпорацій;
- д) міжнародна трудова міграція.

2. До сучасних тенденцій розвитку світового господарства не належить:

- а) підвищення матеріальної зацікавленості у постійному економічному співробітництві між країнами;
- б) формування багатопольярного світу;
- в) прагнення країн до скорочення економічних контактів з іншими країнами;
- г) революційний розвиток інформаційних технологій, засобів зв'язку;
- д) посилення міжнародної конкуренції.

3. Міжнародний поділ праці – це:

- а) спосіб організації світової економіки, за яким підприємства різних країн спеціалізуються на виготовленні певних товарів та послуг, а потім обмінюються ними;
- б) об'єднання зусиль місцевих товаровиробників у випуску певних видів продукції для світового ринку;
- в) об'єднання зусиль виробників з різних країн для виготовлення продукції для світового ринку;
- г) об'єднання країн у торгово-економічні блоки та угруповання;
- д) інтенсивний товарообмін між країнами.

4. Міжнародна спеціалізація – це:

- а) виготовлення продукції понад потреби національного ринку;
- б) спеціалізація країн на виробництві певних товарів та послуг понад внутрішні потреби для подальшої реалізації на світовому ринку;
- в) спільна діяльність підприємств з різних країн з виробництва та збуту певних товарів та послуг;
- г) заборона для країни участі у торгово-економічних блоках та угрупованнях;

д) спільна діяльність підприємств однієї країни з виробництва та збуту певних товарів та послуг на внутрішньому ринку.

5. Який з наступних факторів поглиблення міжнародного поділу праці найбільш значущий у сучасних умовах:

- а) природно-кліматичні умови;
- б) запаси природних копалин;
- в) кількість населення;
- г) вихід до моря;
- д) інтелектуальний капітал?

6. Критеріями класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку є:

- а) тип та модель економічної системи країни;
- б) величина ВВП на душу населення, рівень та якість життя населення;
- в) розвиток ВПК, наявність ядерної зброї;
- г) рівень захисту внутрішнього ринку, ставки митних тарифів;
- д) обсяг іноземних інвестицій в економіку країни, її інвестиційна привабливість.

7. Оберіть перелік ознак, який найповніше характеризує економічно розвинені країни:

- а) лідерство у світовому промисловому виробництві, значні обсяги видобутку корисних копалин;
- б) високий рівень матеріального добробуту громадян, наявність значних валютних резервів для купівлі необхідних товарів за кордоном;
- в) високий рівень матеріального добробуту громадян, високий ступінь соціальної захищеності, широкі громадянські права та свободи, технологічне та інноваційне лідерство;
- г) високий ступінь соціальної захищеності громадян, наявність ядерної зброї;

д) високий рівень освіти населення, значні обсяги залучення іноземних інвестицій.

8. Характерною тенденцією розподілу економічно активного населення у розвинених країнах є:

а) збільшення зайнятості економічно активного населення у сільському господарстві;

б) збільшення кількості зайнятих у промисловості;

в) збільшення кількості зайнятих у сфері послуг;

г) збільшення зайнятості економічно активного населення у будівництві;

д) зменшення кількості зайнятих у сфері послуг.

9. До групи нових індустріальних країн входить:

а) Китай;

б) Нігерія;

в) Україна;

г) Південна Корея;

д) Японія.

10. Емерджентними країнами називають:

а) країни, які тимчасово перебувають у фазі економічної кризи;

б) країни, які у міжнародному поділі праці спеціалізуються на видобутку корисних копалин;

в) країни, які намагаються реалізувати «наздоганяючий» тип економічного розвитку;

г) країни з перехідною економікою, де з'являються ознаки, не притаманні їх попередньому стану;

д) усі економічно нестабільні країни пострадянського простору.

Тема 2. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

План

1. Сутність, ознаки та причини глобалізації.
2. Етапи, форми і наслідки глобалізації. Глобалізація як об'єктивний історичний процес та процес, що управляється глобальними суб'єктами (глобалізм).
3. Глобальні проблеми сучасності, тенденції, та способи вирішення. Міжнародне співробітництво у сфері глобальних проблем.
4. Вплив глобалізації на соціально-економічний розвиток України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самостійної роботи

1. Поясніть сутність економічної глобалізації та окресліть її хронологічні межі.
2. Які фактори прискорюють процес економічної глобалізації?
3. Назвіть соціально-економічні наслідки глобалізаційного процесу.
4. Обґрунтуйте різницю між глобалізацією та глобалізмом. Яка форма глобалізму найбільш розповсюджена?
5. Чи є глобальна взаємодія країн взаємовигідною? Чому? Які чинники це визначають?
6. Глобальні проблеми породжуються більшою мірою загальною нестачею ресурсів чи їх неефективним розподілом та використанням? Які шляхи подолання цієї проблеми існують?
7. В чому полягає сутність інформаційної небезпеки? Які є способи вирішення цього питання?
8. Проаналізуйте виклики та можливості розвитку України в світі, що глобалізується. Назвіть особливості входження країн із трансформаційною економікою в глобалізаційний процес?

Практичні завдання

1. Порівняйте дані по індексу глобалізації різних країн. Зіставте показники України із середньосвітовими і показниками країн-лідерів. Сформулюйте висновки.

2. Охарактеризуйте теорії глобалізації. На який принцип – державний централізм або глобалізм – вони спираються?

3. Визначте частку різних груп країн у світовій торгівлі в 2010 – 2013 рр. і проаналізуйте зміни.

4. На основі даних світової статистики вкажіть, які зміни в рівні доходів характерні для світової економіки.

5. Назвіть позитивні та негативні надбання України від участі в сучасному глобалізаційному процесі.

Тестові питання

1. *Назвіть елемент, який не визначає зміст економічної глобалізації.*

- а) міжнародна торгівля товарами та послугами;
- б) міжнародний рух капіталу;
- в) уніфікація нормативно-правових актів;
- г) міжнародна міграція робочої сили;
- д) міжнародні валютні відносини.

2. *Економічний прогрес і соціальні умови життя людей в епоху техногенного розвитку цивілізації є результатом:*

- а) МРТ;
- б) соціально-політичного рівня розвитку суспільства;
- в) технічного розвитку;
- г) природно-ресурсного потенціалу;
- д) технічної озброєності праці;
- ж) рівня розвитку людського фактора.

3. *Перспективи змінити залежне становище периферії*

в ієрархічній структурі світової економіки техногенної моделі розвитку пов'язані з:

- а) загарбницькими війнами;
- б) соціально-економічними реформами;
- в) військово-політичними переворотами;
- г) підключенням до індустріального типу розвитку;
- д) товарно-грошовими відносинами.

4. Яке з наведених понять характеризує перетворення національних господарств та їх суб'єктів на складову частину планетарного відтворювального процесу?

- а) регіоналізація;
- б) економічна інтеграція;
- в) економічна глобалізація;
- г) комп'ютеризація;
- д) індустріалізація.

5. Основним протиріччям, що виникає у процесі глобалізації, є протиріччя між:

- а) країнами і інтеграційними регіональними структурами;
- б) країнами з ринковою економікою і країнами з перехідною економікою;
- в) країнами з розвинутою економікою і найменш розвченими країнами світового господарства;
- г) провідними країнами світу;
- д) країнами, що розвиваються.

6. Основною рисою глобалізації світового господарства є:

- а) лібералізація зовнішньої торгівлі;
- б) посилення ролі ТНК у світовій економіці;
- в) невіршеність проблеми світової заборгованості;
- г) посилення міжнародного тероризму;
- д) перехід від вертикальної організації економічних від-

носин до горизонтальної (мережевої) на основі нових інформаційних технологій.

7. У чому проявляється нерівномірність розвитку світової економіки в сучасному світі:

а) розрив у рівнях розвитку промислово розвинених країн та країн, що розвиваються, збільшується;

б) наростає диференціація країн, що розвиваються, за рівнем економічного розвитку;

в) відбувається зміна країн-лідерів;

г) показник максимального зростання для розвинених країн світу з кожним наступним циклічним підйомом зменшується;

д) країни «периферії» наблизилися за рівнем розвитку до промислово розвинених країн?

8. Від процесу глобалізації менш за всіх можуть виграти:

а) країни, що обмінюються із зовнішнім світом ресурсами, що відтворюються;

б) країни, у структурі обміну яких домінують ноу-хау, патенти, технології і технічні рішення;

в) країни, що постачають на світовий ринок природні ресурси;

г) країни з високим рівнем соціально-економічного розвитку;

д) нові індустріальні країни.

9. До нових рис сучасної світової економіки не відносять:

а) відсутність чітких розмежувань між зовнішньоекономічними і національними факторами розвитку;

б) наявність єдиного міжнародного виробництва, заснованого на міжнародному кооперуванні;

в) втрата унікальності і самобутності національних економік;

г) послаблення міжнародної конкуренції через змен-

шення кількості учасників;

д) прагнення країн до автаркії в економічному розвитку.

10. До глобальних проблем сучасності не належить:

а) проблема бідності;

б) проблема посилення культурних розбіжностей між країнами;

в) екологічна проблема;

г) проблема зростання інформаційної небезпеки;

д) проблема обмеженості ресурсів.

Тема 3. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТА МІЖНАРОДНА ТОРГОВА ПОЛІТИКА

План

1. Поняття та форми міжнародної торгівлі. Теорії зовнішньої торгівлі.

2. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Основні торговельні партнери України. Товарна структура зовнішньої торгівлі України.

3. Міжнародна торгова політика: сутність та цілі. Політика вільної торгівлі та протекціонізму.

4. Поняття, функції та види мита. Наслідки встановлення мита для споживачів, виробників, державного бюджету та економіки країни в цілому.

5. Нетарифні засоби державного регулювання зовнішньої торгівлі: кількісні обмеження; прихований протекціонізм; фінансові заходи підтримки національних експортерів.

6. Зовнішньоторговельна політика України. Наслідки вступу України до СОТ.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Яке значення має міжнародна торгівля для розвитку світового господарства та його суб'єктів?
2. Які теорії міжнародної торгівлі Вам відомі?
3. Які тенденції спостерігаються у розвитку сучасної світової торгівлі?
4. Яким чином можна збільшити конкурентоспроможність товарів на зовнішніх ринках?
5. Чому Україна має нераціональну структуру експорту?
6. У чому полягає сутність міжнародної торгової політики? Які цілі вона переслідує?
7. Вкажіть переваги та недоліки протекціонізму та фритредерства.
8. З якою метою застосовуються імпорتنі, експортні, транзитні мита? У яких випадках застосовуються специфічні, адвалорні мита? Що таке антидемпінгове мито?
9. В чому полягають переваги застосування нетарифних методів регулювання зовнішньої торгівлі?
10. Назвіть основні напрями зовнішньоторговельної політики України.

Практичні завдання

1. Продуктивність виробництва шинки і пива в Україні та Чехії такі:

	Україна	Чехія
Шинка, кг/час	10	2
Пиво, л/час	2	6

У виробництві якого товару Україна має абсолютну перевагу? Підрахуйте вигравш України та Чехії, якщо вони обміняють 10 кг шинки на 6 л пива.

2. Країна А може виробляти 1 т пшениці або 4 т вугілля, використовуючи 1 одиницю ресурсів. Країна Б може виробляти 2 т пшениці або 5 т вугілля, використовуючи також 1 одиницю ресурсів. Як у такій ситуації складуться відносини між країнами у сфері міжнародної торгівлі?

3. Які фактори виробництва в Україні можна вважати надлишковими: капітал, технологію, землю або працю? На чому базуються Ваші міркування? Які товари у зв'язку з цим Україна має постачати на світовий ринок - капіталомісткі, земле- або трудомісткі?

4. При ціні на товар 18 у. о. в країну імпортується 2200 тис. од. При введенні тарифу 5 у. о. обсяг імпорту знижується до 1600 тис. од. , а при введенні тарифу 10 у. о. імпорт складе 1050 од. Підрахуйте і порівняйте дохід держбюджету при різних величинах тарифу. Які втрати країни в цих двох випадках?

5. При введенні тарифу в країні ціна зросла з 56 до 60 у. о. , обсяг національного виробництва збільшився з 4000 до 4400 одиниць. У теж час обсяг споживання зменшився з 6400 до 5600 одиниць. Оцініть вплив встановлення нових тарифних цін на виробників , державу і країну.

Тестові запитання

1. *Яке з існуючих тверджень відповідає теорії Хекшера - Оліна:*

а) зростання ціни на продовольство призводить до зростання доходів власників фактора, що інтенсивно використовується для виробництва продовольства, і скорочення доходів власників інших факторів;

б) при збільшенні розмірів робочої сили виробництво трудомістких товарів зростає, а капіталомістких – скорочується;

в) країна, що має у надлишку трудові ресурси, буде мати більш трудомісткий експорт і капіталомісткий імпорт;

г) коли технологія виробництва і випуск у країнах - торгових партнерах однакові, власники капіталу отримують прибуток від зростання ціни на капіталомісткі товари;

д) країні слід постачати на світовий ринок ті товари, у виробництві яких вона має абсолютну перевагу.

2. Країна А може виробляти 2 тонни пшениці або 8 тонн вугілля, використовуючи одну одиницю ресурсів, країна Б може виробляти 4 тонни пшениці або 10 тонн вугілля використовуючи також одну одиницю ресурсів. Як здійснюватиметься обмін між країнами:

- а) країна А буде експортувати пшеницю та імпортувати вугілля;
- б) країна Б буде експортувати пшеницю та імпортувати вугілля;
- в) країна А не буде експортувати й імпортувати пшеницю;
- г) країна Б не буде експортувати й імпортувати вугілля;
- д) торгівля буде відсутня.

3. У чому полягає теорія переваг А. Сміта ?

- а) експортувати слід товари, у виробництві яких країна володіє абсолютними перевагами, а імпортувати товари за нижчими цінами, ніж могли б скластися при виробництві товарів усередині країни;
- б) країна володіє абсолютними перевагами перед іншими країнами, якщо має монополію на світовому ринку;
- в) кожна нація має конкурентні переваги місцевих виробників по відношенню до іноземних;
- г) коли технологія виробництва і випуск у країнах – торгових партнерах однакові, власники капіталу отримують прибуток від зростання ціни на капіталомісткі товари;
- д) країна може утримувати позицію провідного експортера на світовому ринку лише за умови постійної інноваційної діяльності.

4. Якщо продуктивність праці з виробництва експортного товару на підприємствах певної країни вище, ніж в країні-

імпортері, то перша країна має:

- а) абсолютну перевагу
- б) порівняльну перевагу
- в) позитивне перевагу
- г) негативний торговий баланс
- д) надлишкове перевагу.

5. Якщо Німеччина має порівняльні переваги у виробництві автомобілів перед Францією, то:

- а) спеціалізація і торгівля автомобілями між Німеччиною і Францією не вигідні;
- б) альтернативна вартість виробництва автомобілів у Німеччині вище, ніж у Франції
- в) альтернативна вартість виробництва автомобілів у Німеччині нижче, ніж у Франції
- г) Німеччині буде вигідно зниження попиту на автомобілі;
- д) Франції слід збільшити виробництво автомобілів.

6. До сучасних тенденцій розвитку міжнародної торгівлі належить:

- а) глобалізація і транснаціоналізація ринків товарів і послуг;
- б) посилення протекціонізму, зменшення обсягів вільної торгівлі;
- в) дерегіоналізація міжнародної торгівлі;
- г) переважання темпів зростання сировини у структурі експорту;
- д) зростання імпортних та експортних квот.

7. Теорію про «міжнародну конкурентоспроможність націй» уперше сформулював:

- а) Томас Мальтус;

- б) Альфред Маршалл;
- в) Майкл Портер;
- г) Елі Хекшер і Бертіл Олін;
- д) Адам Сміт і Давид Рікардо.

8. *Нетарифні засоби державного регулювання зовнішньої торгівлі охоплюють:*

- а) встановлення митного збору;
- б) встановлення експортного мита;
- в) квотування та ліцензування експорту-імпорту;
- г) додавання до ціни товарів різних елементів при перетині митних кордонів;
- д) встановлення транзитного мита.

9. *Методи прихованого протекціонізму – це:*

- а) державні закупівлі товарів вітчизняного виробництва, внутрішні податки і збори, технічні бар'єри;
- б) пільгові кредити експортерам;
- в) квотування та ліцензування експорту-імпорту;
- г) демпінг;
- д) антидемпінгові квоти.

10. *Які чинники обумовили вступ України до СОТ?*

- а) зростання структурного безробіття;
- б) об'єктивна закономірність лібералізації світової торгівлі;
- в) прагнення до монополізму вітчизняних виробників;
- г) невисокі членські внески в організацію;
- д) усунення мита на імпорт.

Тема 4. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ

План

1. Міжнародний рух капіталу: сутність, причини і форми.
2. Сутність, види та наслідки залучення іноземних інвестицій. Інвестиційний клімат. Офшорні зони.
3. Міжнародний кредит. Міжнародний фінансовий ринок.
4. Причини кризи світової заборгованості. Методи управління зовнішнім державним боргом.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність міжнародного руху капіталу? Охарактеризуйте його форми та сучасні особливості.
2. Чим відрізняються прямі та портфельні іноземні інвестиції?
3. У яких формах відбувається рух позичкового капіталу?
4. Охарактеризуйте можливі наслідки залучення іноземних інвестицій для країни-реципієнта. Вкажіть причини необхідності державного контролю над поведінкою іноземного капіталу.
5. Визначте поняття «інвестиційний клімат країни».
6. Що представляють собою офшорні зони та як вони впливають на інвестиційні процеси?
7. Поясніть необхідність і доцільність існування міжнародних кредитних відносин. Проаналізуйте специфіку сучасних кредитних відносин.
8. Назвіть причини кризи світової заборгованості. Які країни є чистими донорами капіталу, а які – чистими реципієнтами?
9. Запропонуйте шляхи скорочення зовнішньої заборгованості України.

Практичні завдання

1. Іноземна фірма X мала 40 % акцій підприємства А, що становили контрольний пакет. Вартість контрольного пакету дорівнювала 400 тис. дол. Потім фірма продала 35 % акцій підприємства іншій компанії. 30 % отриманих коштів вона витратила на купівлю боргових зобов'язань держави. Кошти, що залишилися, фірма вкладає у нове виробництво, отримуючи над ним повний контроль. Визначте структуру інвестиційного портфелю іноземної фірми X. Чому дорівнюють її прями і портфельні інвестиції?

2. Проаналізуйте якісні зміни інвестиційного клімату країни, якщо рівень прямих інвестицій упав до рівня платежів від емігрантів, що надходять до країни; кількість податків на бізнес зменшилася, але корупція зросла; залежність судової влади від виконавчої посилилася.

3. Емпіричні дослідження показують, що превентивний контроль над відтоком капіталу з країни є неефективним. З якими із наведених нижче положень Ви б погодилися:

а) коли країна стикається з системною кризою, приватний сектор знаходить шляхи ухилення від контролю, в результаті чого країну залишають величезні обсяги грошових коштів;

б) контроль над відтоком капіталу породжує бюрократію і корупцію, які зростають із посиленням бажання інвесторів перемістити свої гроші у «тихі гавані» офшорних юрисдикцій;

в) введення контролю над відтоком капіталу з країни найчастіше означає втрату довіри підприємців до антикризової програми влади;

г) контроль не усуває макроекономічну нерівновагу, а, навпаки, підсилює її?

4. «Кока-Кола», американський виробник безалкогольних напоїв, продає їх концентрат в Україну. Припустимо, український уряд вводить високий митний тариф на імпорт «Кока-Коли», щоб захистити українських виробників, і збільшує податок на прибуток іноземних компаній. Що може зробити «Кока-Кола», щоб:

- не поступитися своєю часткою українського ринку місцевим конкурентам;
- скоротити обсяг податку на прибуток, що сплачується в Україні;

- гарантувати збереження своїх активів в Україні?

5. Уряд одержав позику від іноземних кредиторів у сумі 1,5 млрд. дол. під 8 % річних. Її використання для розвитку виробництва дозволяє щороку забезпечувати приріст ВВП у розмірі 420 млн. дол. Визначте, коли цей борг може бути погашений, якщо умови позики передбачають погашення одноразовою виплатою.

Тестові запитання

1. У якому випадку з точки зору української економіки має місце імпорт капіталу?

- а) український підприємець купує будинок в Італії;
- б) «Приватбанк» надає позику уряду Молдови у 200 тис. дол.;
- в) українська компанія відкриває свою філію у Польщі;
- г) Інвестиційний союз Донбасу купив акції російського підприємства «Кузбассуголь»;
- д) фірма «Нестле» купує акції львівської кондитерської фабрики «Світоч».

2. Прямі іноземні інвестиції – це:

- а) купівля контрольного пакета акцій закордонного підприємства;
- б) вкладення іноземним інвестором капіталу у підприємства реального сектору національної економіки;
- в) купівля облігацій іноземної фірми;
- г) міжнародна допомога;
- д) валютний кредит під проценти.

3. Що з наведеного нижче відноситься до портфельних інвестицій:

а) французький підприємець купує контрольний пакет акцій американської компанії;

б) французький підприємець купує у Вашингтоні будинок для своєї родини;

в) французька компанія зливається з американською, і акціонери французької компанії частково обмінюють свої паї на акції американської фірми;

г) італійська компанія будує завод в Росії і управляє ним за контрактом з російським урядом;

д) великий російський банк надає уряду Азербайджану позику.

4. Вивіз капіталу з країни у позичковій формі:

а) означає вкладення в економіку тієї чи іншої країни з метою отримання проценту;

б) означає вкладення в економіку тієї чи іншої країни з метою отримання прибутку;

в) є частиною вивозу підприємницького капіталу;

г) називається «втечею капіталу»;

д) є ознакою економічної розвиненості держави.

5. Вкажіть домінуючий компонент сучасної структури міжнародного руху капіталу:

а) прямі інвестиції;

б) портфельні інвестиції;

в) міжбанківські кредити;

г) гранти та міжнародні трансферти;

д) кредити міжнародних фінансових організацій.

6. Підприємницькі міжнародні капіталовкладення не

здійснюються у формі:

- а) прямих інвестицій;
- б) портфельних інвестицій;
- в) довгострокових інвестицій;
- г) кредитування зовнішньоторговельних поставок;
- д) вивезення патентів та ліцензій.

7. Найбільш повно явище «втеча капіталу» характеризують:

- а) міграція капіталу;
- б) вивіз капіталу через його надлишок у країні;
- в) переміщення капіталу за кордон через його незаконне походження;
- г) вивіз капіталу з країни з метою його збереження і безпеки;
- д) рух капіталу з країн, що розвиваються, до розвинених країн.

8. До мотивів спрямування бізнесу в офшорні зони не належать:

- а) мінімізація оподаткування;
- б) захист активів від націоналізації, реприватизації та рейдерства;
- в) спрощення доступу до кредитів;
- г) приховування та «відмивання» злочинних коштів;
- д) сприяння зростанню доходної частини держбюджету.

9. Дефолт виникає внаслідок:

- а) викупу власних боргів на відкритому ринку;
- б) емісії облігацій, які безпосередньо обмінюються на борг;
- в) переносу термінів платежів по кредиту;
- г) невиконання договору позики та несплати процентів (або основного боргу) у встановлені терміни;
- д) списання боргу.

10. Питаннями міжнародного регулювання фінансових потоків займається:

- а) Міжнародний валютний фонд;
- б) Міжнародна організація праці;
- в) Європейський союз;
- г) Федеральна резервна система США;
- д) Національний банк України.

Тема 5. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ

План

1. Міжнародна трудова міграція: сутність, причини, форми, центри тяжіння.
2. Економічні та неекономічні наслідки трудової міграції для країн-донорів і країн-реципієнтів.
3. Напрями і форми регулювання міграційних процесів.
4. Стан міграційних потоків в Україні. Державне регулювання зовнішньої міграції.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самостійної роботи

1. Визначте сутність та причини міжнародної міграції робочої сили.
2. Які існують напрями і форми міжнародної трудової міграції?
3. Назвіть основні центри тяжіння міжнародних міграційних потоків, найширші міграційні коридори.
4. У чому полягають переваги та недоліки трудової міграції для країн-реципієнтів та країн-донорів?
5. Як відбувається регулювання міжнародних міграційних процесів?

6. Які напрями охоплює система міждержавного регулювання трудової міграції населення?

7. Назвіть головні причини та розкрийте зміст та наслідки міграційних процесів в Україні.

8. Опишіть наслідки нелегальної міграції для України.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте соціальну (вікову, статеву, професійно-освітню тощо) структуру потоків міжнародної трудової міграції і виділіть соціальні верстви, схильні до міграції. Більшість міжнародних трудових мігрантів відносяться до середніх чи найбільш бідніших прошарків?

2. Працівники-іммігранти як правило отримують нижчий дохід, ніж інші працівники. Тому в результаті імміграції знижується середній рівень оплати праці в країні, і це суперечить висновку про те, що країна, що приймає мігрантів, в цілому виграє від трудової міграції. Поясніть цей парадокс.

3. Відомо, що в залежності від притоку і відтоку робочої сили країни поділяються на донори, реципієнти та транзитні країни. Проаналізуйте специфіку України: а) по відношенню до країн Заходу; б) по відношенню до країн СНД і деяких азіатських країн.

4. Держави законодавчо регулюють трудову міграцію за кількісними і якісними показниками. Існують, наприклад, такі різні варіанти міграційних пріоритетів:

а) Німеччина проводить жорстку ротацію персоналу через три-сім років, як правило, без приїзду родин;

б) США, Австралія, Канада проводять політику «асимільованої імміграції», аж до отримання права на громадянство після певного терміну перебування в країні;

в) Франція, Англія, Бельгія заохочують «сімейну імміграцію», що надає широкі можливості для розширення внутрішнього національного ринку.

Проаналізуйте, чим викликані такі розбіжності і з якими проблемами вони пов'язані.

5. Країна з розвиненим і зростаючим ринком встановила

квоту для притоку мігрантів, виходячи з наявних вакансій. Проте трудових мігрантів виявилось більше за рахунок нелегальної міграції. Визначте, як ця подія вплине на ринок праці приймаючої країни у сегментах некваліфікованої та кваліфікованої робочої сили.

Тестові запитання

1. Міграція робочої сили – це:

- а) виїзд працездатного населення з країни за кордони;
- б) в'їзд працездатного населення в певну країну з інших країн;
- в) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання;
- г) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього;
- д) історично перша форма міжнародних економічних відносин.

2. Який з перелічених факторів міграції населення не є економічним:

- а) диференціація вартості робочої сили в межах окремих країн;
- б) стан національного ринку праці;
- в) дискримінація за національними та расовими ознаками;
- г) структурна перебудова економіки;
- д) різниця у рівнях соціального захисту населення.

3. Виграш, що отримує країна, яка використовує іноземну робочу силу:

- а) підвищення конкурентоспроможності продукції;
- б) зменшення попиту на працю;
- в) зниження тиску на ринок праці з боку пропозиції;

- г) укріплення соціальної стабільності у суспільстві;
- д) підвищення середнього рівня заробітної плати.

4. Яке з наведених нижче тверджень не характеризує форму "відтоку мізків":

- а) виїзд фахівців на постійне місце проживання;
- б) виїзд програміста для роботи за контрактом;
- в) наймання кваліфікованих працівників іноземними ТНК і спільними підприємствами в країні-донорі;
- г) використання наукових центрів країн-донорів в інтересах іноземних власників;
- д) доглядання хворих і літніх людей українськими жінками в Італії.

5. Імміграція приводить до:

- а) збільшення доходів працюючих та доходів власників капіталу у країні, що приймає іноземну робочу силу;
- б) збільшення доходів працюючих та зменшення доходів власників капіталу у країні, що приймає іноземну робочу силу;
- в) зменшення доходів працюючих та доходів власників капіталу у країні, що приймає іноземну робочу силу;
- г) зменшення доходів працюючих та збільшення доходів власників капіталу у країні, що приймає іноземну робочу силу;
- д) доходи працюючих та доходи власників капіталу у країні, що приймає іноземну робочу силу, не змінюються.

6. Який з наведених наслідків міграції робочої сили є позитивним для окремої фірми?

- а) розширення місткості внутрішнього ринку;
- б) омолодження нації;
- в) економія коштів на освіту та перекваліфікацію робочої сили;
- г) оплата іноземної робочої сили за порівняно меншими

ставками, зменшення витрат на виробництво продукції;
д) спрощення структурних зрушень в економіці.

7. Визначте непрямий інструмент еміграційної політики держави:

- а) кваліфікаційні вимоги до суб'єктів трудової міграції;
- б) митна політика, що передбачає пільги для реемігрантів;
- в) лімітування видачі закордонних паспортів;
- г) заборона на виїзд певних категорій працівників;
- д) вимоги щодо здоров'я трудових мігрантів.

8. Визначте прямий інструмент еміграційної політики держави:

- а) надання пільг за валютними вкладками;
- б) митна політика, що передбачає пільги для реемігрантів;
- в) заборона на виїзд певних категорій працівників;
- г) валютна та банківська політика, орієнтована на захоплення валютних переказів з-за кордону;
- д) зниження вартості послуг з переказів грошей з-за кордону.

9. Урядові України еміграція певною мірою вигідна, тому що:

- а) емігранти можуть повернутися, збагачені новими знаннями та капіталом, а їх грошові перекази – значне джерело валютних надходжень;
- б) емігранти залишаються у країні-реципієнті, зменшиться населення України, скоротиться дефіцит фондів соціального страхування;
- в) емігранти сприятимуть імпорту сала та виробів народного мистецтва;
- г) видаткова частина бюджету буде скорочуватися, оскільки зменшаться витрати на боротьбу з безробіттям;
- д) чим більше людей працює за кордоном, тим менші видатки на освіту та медицину в Україні.

10. Як вплине імміграція на виробництво у приймаючій країні капіталомісткого і трудомісткого товарів:

- а) виробництво капіталомісткого товару скоротиться, а виробництво трудомісткого товару збільшиться;
- б) виробництво капіталомісткого товару збільшиться, а виробництво трудомісткого товару зменшиться;
- в) збільшиться виробництво обох товарів;
- г) зменшиться виробництво обох товарів;
- д) ніяк не вплине.

Тема 6. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ТА ВИРОБНИЧЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

План

1. Міжнародне науково-технічне та виробниче співробітництво: поняття та роль у світовій економіці.

2. Передумови міжнародного виробничого та науково-технічного співробітництва на макро- та мікрорівні. Типи стратегій інноваційного розвитку. Загальні напрями дослідницьких робіт, їх координація та фінансування в різних країнах і регіонах світу. Сучасний техноглобалізм.

3. Світовий ринок технологій: структура та особливості функціонування. Основні форми міжнародної передачі технологій. Економічна доцільність експорту та імпорту технологій.

4. Спеціальні (вільні) економічні зони як фактор інвестиційно-інноваційної політики держави. Роль кластерів у забезпеченні інноваційного розвитку і підвищенні конкурентоспроможності держав.

5. Проблеми включення України у міжнародний трансфер технологій.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самостійної роботи

1. В чому полягає сутність міжнародного переміщення технологій?
2. Які основні форми має міжнародний технологічний обмін?
3. Визначте сутність поняття «ринок технологій».
4. Яке значення для запровадження інноваційної моделі розвитку держави мають технологічні спеціальні економічні зони?
5. Яку роль в інноваційному розвитку країни відіграють кластери?
6. Які цілі ставить Світова організація інтелектуальної власності?
7. Які особливості характерні для міжнародного технологічного обміну в сучасних умовах?
8. Чи існують шляхи активізації міжнародного технологічного обміну в Україні?

Практичні завдання

1. Відомо, що масштабне використання іноземних науково-технічних досягнень дозволило Японії випускати нову конкурентоспроможну продукцію на основі власних наукових розробок і забезпечувати її експорт. Чи доцільно Україні запозичити досвід цієї держави?
2. Визначте фактори, що забезпечують збільшення частки наукоємних високотехнічних товарів у загальній структурі експорту України, і проаналізуйте характер їх впливу.
3. Проаналізуйте науково-технологічний потенціал України і визначте шляхи оптимізації міжнародного технологічного обміну.
4. Визначте частку кожного технологічного укладу в структурі української промисловості і зробіть висновки. Визначте основні фактори, які перешкоджають інноваційній діяльно-

сті українських підприємств, запропонуйте шляхи їх усунення.

5. Проаналізуйте стан інноваційної діяльності в Україні і визначте, яку інноваційну модель необхідно обрати Україні: створення нового науково-технологічного інноваційного комплексу з розробки і комерціалізації нових технологій чи мережеву модель розвитку інноваційних середовищ навколо вже існуючих університетських і наукових центрів? Обґрунтуйте свою відповідь.

Тестові запитання

1. Економічне співробітництво – це:

а) періодичне укладання комерційних договорів та здійснення економічних операцій;

б) прості економічні зв'язки, які мають епізодичний характер, регулюються одноразовими угодами;

в) оптимізація платіжного балансу країн;

г) міцні й тривалі зв'язки коопераційного характеру, які у своїй основі мають загальні заздалегідь узгоджені цілі, закріплені в довгострокових договорах й угодах;

д) міжнародна торгівля об'єктами інтелектуальної власності.

2. Міжнародна кооперація – це:

а) виготовлення продукції понад потреби національного ринку;

б) спеціалізація країн на виробництві певних товарів та послуг понад внутрішні потреби для подальшої реалізації на світовому ринку;

в) спільна діяльність підприємств з різних країн з виробництва та збуту певних товарів та послуг;

г) заборона для країни участі у торгово-економічних блоках та угрупованнях;

д) спільна діяльність підприємств однієї країни з виробництва та збуту певних товарів та послуг на внутрішньому ринку.

3. Міжнародна передача технологій це:

- а) міжнародне переміщення науково-технічних досягнень, яке здійснюється на комерційній або некомерційній основі;
- б) переміщення виробничих технологій між державами світу;
- в) обмін досвідом виробничої діяльності на комерційній основі;
- г) міжнародний лізинг;
- д) інжинірингові послуги.

4. До форм нематеріальних технологій, що не підлягають міжнародному обміну на комерційній основі, відносяться:

- а) патент;
- б) бази і банки даних;
- в) ліцензія;
- г) товарний знак
- д) ноу-хау.

5. До наслідків імпорту технологій в країну базування не можна віднести:

- а) прискорення темпів росту ВВП;
- б) зростання конкуренції;
- в) активізація інноваційних процесів;
- г) технічна модернізація виробничих потужностей;
- д) зростання інфляційних процесів.

6. Однією з найважливіших угод якої організації є угода TRIPS:

- а) ВОІВ;
- б) СОТ;
- в) ЮНІДО;
- г) МВФ
- д) МБРР

7. Патент – це:

а) свідоцтво, яке законодавчо закріплює авторство вченого, винахідника та його монопольне право на використання винаходу;

б) документ, що засвідчує право винахідника на отримання авторського гонорару;

в) документ, що засвідчує монопольне право на використання винаходу;

г) документ, що засвідчує право на підтвердження авторських прав;

д) документ, що засвідчує право володіння винаходом.

8. Технологічний уклад – це:

а) середній термін функціонування техніки;

б) техніко-технологічний комплекс, що функціонує на основі технології, яка є особливою в межах єдності технологічного способу виробництва; це сукупність галузей, пов'язаних єдиними технологічними принципами;

в) сукупність галузей, у яких впроваджуються нові технологічні досягнення;

г) сукупність соціально-економічних відносин, які виникають з приводу використання нових технічних засобів;

д) період, протягом якого відбувається як фізичне, так і моральне зношування обладнання.

9. П'ятий технологічний уклад характеризується:

а) розвитком мікроелектроніки, інформатики, біотехнології, генної інженерії, нових видів енергії, матеріалів, освоєння космічного простору, супутникового зв'язку;

б) розвитком енергетики з використанням нафти та нафтопродуктів, газу, засобів зв'язку, нових синтетичних матеріалів; переходом до масового виробництва автомобілів, тракторів, літаків, різних видів зброї, товарів масового вжитку; розповсюдженням комп'ютерів, програмних продуктів до них;

в) використанням у промисловому виробництві електричної енергії, розвитком важкого машинобудування та електротехнічної промисловості на основі використання сталевого прокату, нових відкриттів в області хімії;

г) прискореним розвитком транспорту (будівництво залізничних шляхів, парове судноплавство), виникнення механічного виробництва в усіх галузях на основі парового двигуна;

д) впровадженням нових технологій у текстильній промисловості, використанням енергії води.

10. Який напрям економічної політики держав не сприяє зростанню міжнародного технологічного обміну?

а) збільшення інвестицій у формування кваліфікованих наукових кадрів;

б) сприяння розвитку інфраструктури;

в) капіталовкладення в розвиток інформаційно-комунікаційних технологій;

г) застосування протекціоністських заходів щодо міжнародного технологічного обміну;

д) фінансування розвитку венчурного бізнесу.

Тема 7. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА

План

1. Сутність, функції та складові елементи світової валютної системи. Еволюція світової валютної системи. Напрями трансформації сучасної валютної системи.

2. Валютний курс. Режими встановлення валютних курсів. Фактори, що впливають на валютний курс. Вплив коливання валютного курсу на функціонування національної економіки.

3. Визначення курсу валюти за паритетом купівельної спроможності. Альтернативні методики визначення купівельної спроможності валюти.

4. Методи державного регулювання валютного курсу:

дисконтна політика, валютні інтервенції, спеціальні валютні обмеження.

5. Етапи розвитку валютного ринку України. Регулювання валютного курсу в Україні.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняттю «міжнародні валютні відносини».
2. Назвіть види валют.
3. Які елементи включає світова валютна система?
4. Назвіть переваги та недоліки системи золотого стандарту.
5. На яких принципах ґрунтувалась Бреттон-Вудська валютна система?
6. Назвіть характерні риси Ямайської валютної системи.
7. Як змінювалась роль золота в процесі еволюції світової валютної системи?
8. Визначте сутність поняття «валютний курс».
9. Назвіть види валютних курсів.
10. Які фактори впливають на динаміку валютних курсів?
11. Визначте сутність поняття «євровалюта».
12. Які методи застосовуються для регулювання валютних відносин?
13. Які функції виконує золотовалютний резерв країни?
14. Якими законодавчими актами регулюються валютні відносини в Україні?

Практичні завдання

1. В умовах золотого стандарту платіжний баланс Великої Британії погіршився. Курс фунта стерлінгів знизився. За таких умов населення міняє валюту на золото. Відбувається відплив золота за кордон. Скорочуються золоті запаси держави.

Яким чином діє механізм, який забезпечує відновлення рівноваги платіжного балансу Великої Британії?

2. Припустимо, що існує система золотого стандарту. Долар США має фіксований золотий вміст при ціні 20,50 дол. за 1 унцію, а британський фунт – 4,25 за 1 унцію золота. Визначте обмінний курс долара до фунта стерлінгів.

3. У країні відбулося зниження вартості валюти. Як це позначиться на економічному стані таких суб'єктів:

- галузях, які імпортують сировину та обладнання;
- галузях-експортерах продукції;
- галузях, що конкурують на внутрішньому ринку з імпортними товарами.
- споживачах.

Як зміниться ситуація при підвищенні курсу валюти?

4. Проаналізуйте вплив на обмінний курс валюти наступних процесів:

- зростання попиту на імпорт;
- зміна реальних норм ставки процента;
- валютних інтервенцій.

5. Як зміниться ціна планшету (у доларах) вартістю 800 євро, який продається у Німеччині, якщо ціна євро упала з 1,35 дол. до 1,30 дол. за 1 євро?

Тестові запитання

1. Якщо в країні відбувається ревальвація національної валюти, то за інших рівних умов програють:

- а) імпортери товарів;
- б) експортери капіталів;
- в) власники іноземних валютних активів;
- г) валютні спекулянти, що раніше грали на підвищення національної валюти;
- д) населення, що отримує можливість купувати більше імпортних товарів.

2. *Визначте вплив на фізичний обсяг експорту та імпорту США суттєвого зниження ціни долара в іноземних валютах:*

- а) експорт та імпорт зростуть;
- б) експорт зросте, а імпорт знизиться;
- в) експорт та імпорт знизяться;
- г) суттєво не вплине ні на експорт, ні на імпорт;
- д) зміниться регіональна структура експорту.

3. *При зміні обмінного курсу гривні відносно долара США з 5 до 4 гривень за долар ціна гривні:*

- а) піднялась з 20 центів до 25 центів, а курс долара зріс щодо гривні;
- б) упала з 25 центів до 20 центів, а долар знецінився відносно гривні;
- в) піднялась з 20 центів до 25 центів, а долар знецінився відносно гривні;
- г) упала на 10 центів;
- д) не змінилася.

4. *До обмежень, що не передбачені частковою конвертованістю валюти, відносяться:*

- а) платежі за результатами зовнішньої торгівлі;
- б) переказ прибутків від інвестицій;
- в) грошові перекази некомерційного характеру;
- г) інвестиційні валютні операції;
- д) платежі за науково-технічні послуги.

5. *Євровалютний ринок – це:*

- а) ринок, де здійснюються валютні операції банками країн Євросоюзу;
- б) валютний ринок країн Євросоюзу, на якому здійснюються операції у доларах;

в) частина ринку позичкового капіталу, на якому здійснюються депозитні операції в іноземній валюті за межами країн-емітентів цих валют;

г) ринок, на якому здійснюються операції виключно у євро;

д) ринок державних цінних паперів країн Євросоюзу.

6. Оборотність національної грошової одиниці не забезпечує країні:

а) вільний вибір виробникам і споживачам найбільш вигідних ринків збуту і закупівель усередині країни і за кордоном;

б) більше можливостей в залученні іноземних інвестицій і здійсненні інвестицій за кордоном;

в) підтягування національного виробництва до міжнародних стандартів за цінами, витратами і якістю;

г) можливість здійснення міжнародних розрахунків в національних грошах;

д) забезпечення рівноваги платіжного балансу.

7. Принципи функціонування Бреттон-Вудської валютної системи не включали таке положення:

а) заборона вільної приватної купівлі-продажу золота;

б) прикріплення до долара валюти держав-членів МВФ;

в) прирівнювання долара до золота за визначеним паритетом;

г) впровадження колективної міжнародної одиниці СДР;

д) неможливість відхилення курсів валют у відношенні до долару більше ніж на 1% в обидві сторони без відповідної згоди МВФ.

8. Золотодевізний стандарт був встановлений:

а) на початку XIX століття;

б) у 70-х роках XX століття;

- в) у кінці XVIII століття;
- г) у період між Першою і Другою світовими війнами;
- д) у кінці Другої світової війни.

9. Визначте обмеження, передбачені частковою конвертованістю валюти:

- а) платежі за результатами зовнішньої торгівлі;
- б) інвестиційні валютні операції.
- в) переказ прибутків від інвестицій;
- г) грошові перекази некомерційного характеру;
- д) короткострокові банківські операції.

10. Девальвація валюти означає:

- а) офіційне підвищення курсу національної валюти по відношенню до іноземної при фіксованих валютних курсах
- б) офіційне пониження курсу національної валюти по відношенню до іноземної при фіксованих валютних курсах
- в) перехід до часткової конвертованої національної валюти
- г) перехід до повної конвертованої валюти;
- д) встановлення плаваючого валютного курсу.

Тема 8. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ ТА ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

План

1. Міжнародні розрахунки: сутність, чинники, форми.
2. Поняття платіжного балансу та принципи його побудови.
3. Структура платіжного балансу.
4. Заходи державного впливу на вирівнювання платіжного балансу.
5. Стан та динаміка платіжного балансу України. Структура валютних резервів України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самостійної роботи

1. У чому полягає сутність міжнародних розрахунків? Які чинники на них впливають?
2. Назвіть основні форми міжнародних розрахунків. Чим вони відрізняються? У яких випадках застосовуються?
3. Що таке платіжний баланс? З якою метою він складається?
4. Які операції відображаються у балансі за кредитом і які за дебетом? У яких одиницях реєструються операції у платіжному балансі?
5. Назвіть та охарактеризуйте основні розділи платіжного балансу. Яку інформацію з них можна отримати?
6. Чому країна змушена вдаватися до регулювання платіжного балансу? Які заходи вживаються для вирівнювання платіжного балансу?
7. Охарактеризуйте сучасний стан платіжного балансу України. Як впливає стан платіжного балансу на економічну ситуацію в країні?

Практичні завдання

1. Українське підприємство, 50 % акцій якого володіє фірма з Німеччини, отримує від свого німецького інвестора обладнання вартістю 50 млн дол. США. У яких розділах українського платіжного балансу буде відображено цю операцію? Чи вплине ця операція на сальдо поточного балансу, балансу руху капіталу?
2. Економіка країни характеризується наступними параметрами: експорт товарів 850 грошових одиниць; доходи резидентів від іноземних інвестицій у формі відсотка – 320; імпорт товарів – 820; витрати резидентів на міжнародний туризм – 350; доходи країни від туризму – 280; доходи, отримані резидентами від інвестицій в країну – 200; перекази капіталу, отримані резидентами – 180; перекази капіталу резидентами нерези-

дентам – 230; прямі іноземні інвестиції в економіку країни – 200; прямі інвестиції резидентів за кордон – 220.

Визначте сальдо поточного балансу, балансу руху капіталів, підсумкове сальдо. Як змінилися офіційні золотовалютні резерви країни?

3. Визначте, які з наведених операцій можна розглядати як валютні надходження до економіки США, а які відносяться до платежів. Як вплине кожна з наведених операцій на стан платіжного балансу США?

А. Приватна особа з Сінгапуру купує акції американської компанії.

Б. Американець купує квитки турецької авіакомпанії.

В. Уряд КНР купує векселі Скарбниці США.

Г. Українська фірма купує апельсини у фермера з Флориди.

Д. Уряд США надає фінансову допомогу уряду Сомалі.

Е. Американський банк надає позику уряду Мексики.

4. За даним Національного банку України, у II кварталі 2013 року експорт товарів становив 15,9 млрд дол. США, імпортовано товарів на загальну суму 18,9 млрд дол. США. За розглянутий період профіцит торгівлі послугами склав 858 млн дол. США. Додатне сальдо поточних трансфертів зменшилося до 604 млн дол. США. Визначте сальдо рахунку поточних операцій. Як впливає стан рахунку поточних операцій на економіку у цілому? Чи можна вважати дефіцит рахунку поточних операцій виключно негативним явищем? Чому?

5. Чи можна вважати вірним таке твердження: «Якщо у країні чисті інвестиції перевищують національні заощадження, то у світовій економіці ця країна виступає як кредитор»? Поясніть чому.

Тестові запитання

1. Платіжний баланс країни – це:

- а) співвідношення між доходами та видатками уряду;
- б) співвідношення між доходами та видатками неурядо-

вих організацій;

в) співвідношення між платежами, які країна здійснює за кордон, і надходженнями валюти у країну;

г) співвідношення між платежами, які країна здійснює за кордон, та податковими надходженнями;

д) співвідношення між надходженнями валюти у країну та видатками уряду на оборону.

2. Платіжний баланс країни активний, якщо:

а) валютні надходження до країни є більшими, ніж усі валютні платежі за кордон;

б) валютні надходження до країни є меншими, ніж усі валютні платежі за кордон;

в) валютні надходження до країни дорівнюють валютним платежам за кордон;

г) валютні надходження до країни є меншими, ніж дефіцит державного бюджету;

д) валютні надходження до країни є більшими, ніж дефіцит державного бюджету.

3. У балансі руху капіталів та кредитів відображується:

а) рух іноземних інвестицій і запозичень та ідентичні платежі, що їх надає країна нерезидентам;

б) безоплатна державна допомога в екстремальних випадках в формі субсидій, гуманітарної допомоги, а також трансферти приватних осіб: заробітчан, емігрантів тощо;

в) експортно-імпортна торгівля послугами;

г) різниця між відсотками по національних кредитах і виплатами процентів по іноземних капіталах, що залучаються в країну;

д) усе перелічене.

4. Країна зі стійким негативним сальдо платіжного балансу має:

а) збільшувати випуск державних облігацій для населення;

- б) залучати додаткові довгострокові позики від іноземців;
- в) заборонити переказ у країну доходів резидентів від закордонних інвестицій;
- г) виконати всі вказані вище заходи;
- д) не здійснювати жодних заходів.

5. Яка з наведених угод буде зафіксована у платіжному балансі України за дебетом:

а) казахська фірма сплатила дивіденди у розмірі 5 млн тенге українському власнику її акцій;

б) Нігерія сплачує зарплатню українському екіпажу літака, який працює за контрактом з нігерійською компанією з перевезення гуманітарних вантажів у Мозамбік;

в) «Фольксваген» купує і привозить обладнання на АвтоЗАЗ для організації сумісного виробництва;

г) в'єтнамець, який працює більше року у вітчизняній хімічній промисловості, переводить частину зарплатні своїй родині, яка мешкає у Камбоджі;

д) казахська фірма отримала дивіденди у розмірі 5 млн тенге від німецького власника її акцій.

6. Платіжний баланс країни погіршиться, якщо:

а) збільшиться реальний ВВП;

б) центральний банк підвищить ставку рефінансування;

в) уряд скоротить видатки та підвищить податки;

г) центральний банк знизить ставку рефінансування;

д) немає вірної відповіді.

7. Активне сальдо платіжного балансу збільшиться, якщо у країні:

а) відбудеться виплата заборгованості із заробітної плати;

б) прискоряться темпи економічного зростання;

в) сповільняться темпи економічного зростання;

- г) розкрадуть транш МВФ;
- д) оберуть нового президента.

8. *З метою зниження дефіциту платіжного балансу країна вживає заходи щодо встановлення контролю над зовнішньою торгівлею. Одним з наслідків таких заходів може стати:*

- а) зниження імпорту до країни;
- б) зниження експорту з країни;
- в) збільшення імпорту до країни;
- г) зниження експорту з країни;
- д) падіння обсягів виробництва в імпортозаміщуючих галузях.

9. *Фінансовий рахунок платіжного балансу поліпшиться, якщо:*

- а) збільшаться трансфертні перекази в країну;
- б) іноземці збільшать вкладення у державні облигації;
- в) резиденти країни збільшать інвестиції за кордон;
- г) центральний банк збільшить обсяг купівлі іноземної валюти;
- д) обсяг експорту зменшиться.

10. *Яка з перелічених угод збільшить позитивне сальдо балансу платіжних операцій США?*

- а) компанія «Боїнг» уклала бартерну угоду з Італією – обмін літака вартістю 100 000 дол. США на місця в готелі на італійському узбережжі на ту ж суму;
- б) США беруть кредит в Сирійській Арабській Республіці на придбання протягом року її нафти на суму 100000 дол. США;
- в) США продають військовий літак Лівії;
- г) уряд США надає безоплатну допомогу Ізраїлю на суму 100000 дол.;
- д) уряд США продає довгострокові облигації.

Тема 9. ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ. РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

План

1. Транснаціональні корпорації: сутність, причини виникнення та форми. Сучасна транснаціоналізація світової економіки.
2. Оптимізація податкових платежів у ТНК. Трансфертне ціноутворення.
3. Баланс інтересів держави і ТНК. Державне регулювання діяльності ТНК: необхідність, форми та методи.
4. Наднаціональне регулювання діяльності ТНК. Міжнародні організації, що регулюють діяльність ТНК.
5. Проблеми транснаціоналізації української економіки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самостійної роботи

1. Що таке ТНК? Які фактори спричинили виникнення ТНК? Назвіть та охарактеризуйте етапи розвитку ТНК.
2. Назвіть основні критерії транснаціоналізації фірми. У яких формах існують ТНК?
3. Яку роль виконують ТНК у сучасній світовій економіці? Охарактеризуйте ключові напрями діяльності ТНК та пріоритетні галузі спрямування капіталу ТНК.
4. Яким чином ТНК оптимізують податкові платежі? Що таке трансфертне ціноутворення?
5. Як співвідносяться інтереси ТНК та приймаючої країни? З чим пов'язана необхідність державного регулювання ТНК? Якими методами здійснюється державне регулювання?
6. Чи можливе наднаціональне регулювання діяльності ТНК? Які цілі воно переслідує? Якими міжнародними організаціями здійснюється?
7. Як впливає діяльність ТНК на економіку України?

Практичні завдання

1. Нещодавно компанію «Укртелеком» було приватизовано за 1,3 млрд. дол. Покупцем 93 % акцій виступила австрійська компанія EPC. «Укртелеком» займає ключове положення на ринку зв'язку, річний оборот якого складає 45 млрд дол. У найближчі 10 років очікується щорічне зростання ринку на 10-20 %.

На момент продажу компанія була збитковою: збитки у 2008 р. склали 1,5 млрд грн., 2009 р. – 650 млн грн., 2010 р. – 1,5 млрд грн. «Укртелеком» не володіє власною мережею мобільного зв'язку. Сегмент стаціонарних ліній зв'язку (89% якого - власність компанії) є застарілим.

Разом з тим, комунікації майбутнього будуються на основі Інтернету, широкополосний доступ до якого через станції мобільного оператора на порядок нижчий, ніж по оптиковолоконному кабелю. Мережа цих кабелів проходить під більшістю населених пунктів України та контролюється «Укртелекомом». Через декілька років і телебачення, і телефонія, і державні послуги, і платіжні системи, і бізнес-процесінг – все це буде здійснюватися через оптоволоконну мережу. Формально приватні компанії теж можуть прокладати оптиковолоконні мережі, але технічний контроль, каналну ємність, доступ до них контролює одна структура.

Чи варто було допускати іноземних інвесторів до участі у приватизації держаної монополії? Відповідь обґрунтуйте.

2. Українська фірма експортує металопрокат до КНР. Собівартість виготовлення металопрокату становить 1000 дол./т. У КНР метал коштує 1500 дол./т. У партії 400 тис. т. Податок на прибуток в Україні 18%. Визначте величину сплаченого до бюджету податку.

З метою оптимізації податкових зобов'язань українська фірма відкриває на Кіпрі офшорну компанію, через яку метал перепродається у КНР. Кіпрська фірма купує партію по ціні 1100 дол./т., а перепродає його у КНР по 1500 дол./т. Податок на прибуток на Кіпрі становить 10 %. Підрахуйте розмір економії на сплаті податку на прибуток.

Яким чином, на Вашу думку, українська держава може боротися з ухиленням від оподаткування через офшорні схеми? Чи потрібно Україні денонсувати угоду з Кіпром про уникнення подвійного оподаткування?

3. Фірма з США експортує свою продукцію в Канаду та Японію. Поточний курс валют становить 1,49 канадських доларів за долар США, 134 єни за долар. При укладенні контракту курс валют становив 1,8 канадських доларів за долар США і 120,5 єни за долар. У Канаді товар коштує 1000 місцевих доларів, в Японії 200 000 ієн. Визначте додаткову валютну виручку або збиток від зміни курсу по кожній країні та в цілому.

4. Відомі такі валютні курси:

	Крон за долар	Доларів за крону
Поточний курс	4,0	0,25
Очікуваний курс через рік	4,35	0,23

Ви працюєте фінансовим менеджером філії американської фірми в Норвегії. Ви повинні розмістити 1 млн крон на 1 рік, після чого Вам знову знадобляться гроші. Процентна ставка в Норвегії 10 %, в США – 20 % річних. В якій країні Ви будете розміщувати кошти?

5. Відомі такі валютні курси:

	Доларів за швейцарський франк	Швейцарських франків за долар
Поточний курс	0,5035	1,9860
Курс через 90 днів	0,5166	1,9357

Компанія з Аризони (США) купує обладнання у швейцарської фірми. Американська компанія оплатила постачання векселем на суму 100000 швейцарських франків з можливістю погашення через 90 днів. Коли вигідніше розплачуватися за векселем – негайно або через 90 днів?

Тестові запитання

1. Фірми, у яких виробничий процес розпорошений по багатьом країнам світу, а власники також знаходяться у різних країнах світу, називаються:

- а) монополіями;*
- б) транснаціональними корпораціями;*
- в) малими підприємствами;*
- г) фінансово-промисловими групами;*
- д) банківськими консорціумами.*

2. З метою перерозподілу прибутку на користь материнської компанії головний підрозділ ТНК буде:

- а) занижувати ціни на патенти та ліцензії, що передаються філіям;*
- б) завищувати ціни на патенти та ліцензії, що передаються філіям;*
- в) продавати патенти та ліцензії за ціною, нижче ринкової;*
- г) продавати патенти та ліцензії за ціною, нижче собівартості;*
- д) передавати філіям патенти та ліцензії безкоштовно.*

3. Яка причина змушує компанію з країни А відкривати виробничі підрозділи у країні В:

- а) високий рівень оплати праці у країні В;*
- б) низький рівень митного тарифу у країні В;*
- в) низький очікуваний прибуток у країні В;*
- г) економічна криза у країні В;*
- д) низький рівень оплати праці у країні В.*

4. Головний підрозділ, що базується в США, надасть філії, розташованій в Аргентині, відстрочку за платежами у разі, якщо:

- а) курс аргентинського песо по відношенню до долара США буде зростати;*

- б) курс аргентинського песо по відношенню до долара США буде падати;
- в) курс аргентинського песо по відношенню до долара США буде стабільним;
- г) курс американського долара впаде по відношенню до євро;
- д) курс американського долара зросте по відношенню до євро.

5. *Для мінімізації зобов'язань щодо сплати імпоротно-го мита в приймаючій країні транснаціональна корпорація:*

- а) завищує ціни імпортованих до філії ТНК товарів;
- б) занижує ціни імпортованих до філії ТНК товарів;
- в) завищує ціни експортованих з філій товарів;
- г) занижує ціни експортованих з філій товарів;
- д) підтримує ціни на рівні ринкових.

6. *Трансфертні ціни – це:*

- а) внутрішньофірмові ціни, які використовуються при взаємообміні товарами або послугами та застосовуються в угодах, розрахунках між окремими підрозділами, філіями корпорації;
- б) ринкові ціни, які використовуються при взаємообміні товарами або послугами та застосовуються в угодах, розрахунках між окремими підрозділами, філіями корпорації;
- в) ціни на продукцію фірм, які конкурують з ТНК;
- г) індикативні ціни, встановлені урядом країни, де базується філія ТНК;
- д) немає вірної відповіді.

7. *Головними критеріями транснаціональної фірми є:*

- а) система міжнародного виробництва, що ґрунтується на розпорошенні виробничих одиниць по багатьох країнах;
- б) проникнення в передові галузі виробництва, швидкий розвиток яких передбачає наявність величезних капіталовкла-

день і залучення висококваліфікованих працівників;

- в) поведінка фірми;
- г) транснаціональність капіталу.
- д) усі відповіді є вірними.

8. *ТНК вигідно здійснювати прямі інвестиції у певну країну, якщо:*

- а) курс валюти приймаючої країни зростає по відношенню до світових валют;
- б) курс валюти приймаючої країни знижується по відношенню до світових валют;
- в) курс валюти приймаючої країни залишається стабільним по відношенню до світових валют;
- г) курс американського долара впаде по відношенню до євро;
- д) курс американського долара зросте по відношенню до євро.

9. *Для підтримки інвестицій з боку ТНК в економіку країни, її уряд буде вживати такі заходи:*

- а) надання державних гарантій;
- б) скасування подвійного оподаткування;
- в) надання податкових пільг;
- г) використання національного режиму регулювання;
- д) усі відповіді вірні.

10. *ТНК збільшує частку свого капіталу в закордонному підприємстві з 45 % до 55 %. Це підприємство відносно ТНК буде називатися:*

- а) філія;
- б) дочірнє підприємство;
- в) асоційована компанія;
- г) підрозділ;
- д) холдингова компанія.

Тема 10. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

План

1. Міжнародна економічна інтеграція: сутність, передумови, цілі, етапи розвитку.
2. Інтеграційні процеси у Європі. Євросоюз: передумови та етапи формування, інституції ЄС, система управління, економічна політика. Перспективи України на шляху європейської інтеграції.
3. Інтеграційні процеси в Північній та Південній Америці.
4. Інтеграційні процеси в Азії. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Організація Азійсько-Тихоокеанського співробітництва (АТЕС).
5. Інтеграційні процеси та основні інтеграційні угруповання в арабському світі та Африці.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самостійної роботи

1. У чому полягає сутність поняття «інтернаціоналізація»?
2. Яких форм набуває міжнародна економічна інтеграція в процесі своєї еволюції?
3. Назвіть особливості європейської економічної інтеграції.
4. Як формується європейська валютна система?
5. Які основні інтеграційні угруповання існують в Латинській Америці?
6. Які цілі переслідує Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА)?
7. Які чинники гальмують інтеграційні процеси в Африці?
8. Назвіть об'єднання країн, до складу яких входить Україна.
9. Назвіть чинники прискорення інтеграції України в ЄС.

Практичні завдання

1. Наведіть приклади впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на формування європейської валютної системи.

2. Проаналізуйте відомі приклади фінансової підтримки окремих країн – членів ЄС з боку Євросоюзу в умовах фінансово-економічної кризи.

3. Знайдіть та проаналізуйте приклади використання спільного бюджету ЄС при проведенні структурної та науково-технічної політики.

4. Виділіть та проаналізуйте характерні особливості інтеграційних процесів у Північній та Південній Америці.

5. Прослідкуйте основні тенденції впливу інтеграційних процесів у Південно-Східній Азії на міжнародні економічні відносини.

Тестові запитання

1. *Що не належить до форм міжнародної економічної інтеграції:*

- а) зона вільної торгівлі;
- б) митний союз;
- в) спільний ринок;
- г) валютний союз;
- д) військовий союз?

2. *В чому головна відмінність зони преференційної торгівлі від вільного торговельного простору:*

- а) масштаб охоплення;
- б) особливості торговельної політики;
- в) відсутність обмежень на торгівлю окремими товарами;
- г) ступінь інтегрованості;
- д) наявність єдиного валютного простору?

3. *Що належить до негативних рис спільного ринку як форми економічної інтеграції:*

- а) обмеження мобільності чинників виробництва;
- б) підвищення продуктивності праці країн-учасниць в цілому не завжди передбачає однакову вигоду для всіх країн, які входять до нього;
- в) обмеження на переміщення капіталу;
- г) протиріччя спільної зовнішньоекономічної політики;
- д) обмеження руху робочої сили?

4. *Що не належить до регіональних економічних об'єднань:*

- а) ЄС;
- б) НАФТА;
- в) СОТ;
- г) СНД;
- д) МЕРКОСУР?

5. *Які елементи не характерні для економічної моделі участі України у процесі економічної глобалізації:*

- а) конституційний лібералізм;
- б) політика протекціонізму;
- в) ринкова трансформація;
- г) інституціональний розвиток;
- д) інноваційні зрушення?

6. *Шлях України до реальної євроінтеграції має передусім пролягати через:*

- а) співпрацю з МВФ;
- б) активну участь у СОТ;
- в) активізацію економічних реформ;
- г) усунення політичних бар'єрів;
- д) корпоративну модель інтеграції?

7. Найголовнішим чинником інтеграційних процесів в світовій економіці є:

- а) СОТ;
- б) ЄС;
- в) НАТО;
- г) ТНК;
- д) МВФ?

8. Що з наведеного нижче не є метою створення інтеграційного об'єднання НАФТА:

- а) зняття митних і паспортних бар'єрів та стимулювання руху товарів й послуг між країнами-учасницями угоди;
- б) створення й підтримка умов для справедливої конкуренції в зоні вільної торгівлі;
- в) залучення інвестицій у країни-члени угоди;
- г) забезпечення належного й ефективного захисту та охорони інтелектуальної власності;
- д) створення міжнародних адміністративних органів?

9. Яка з характеристик не відображає сутності поняття «митний союз»:

- а) ліквідація митних тарифів;
- б) ліквідація квот всередині союзу;
- в) установлення єдиних митних тарифів щодо третіх країн;
- г) уніфікація законодавства в межах певного союзу;
- д) спільна зовнішньоторговельна політика й передача її регулювання на наднаціональний рівень?

10. Яка країна не входить до інтеграційного об'єднання ГУАМ:

- а) Молдова;
- б) Узбекистан;
- в) Україна;
- г) Грузія;
- д) Азербайджан?

Тема 11. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК РЕГУЛЮЮЧИЙ ОРГАН СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

План

1. Поняття та передумови створення міжнародних економічних організацій. Сучасна система міждержавного регулювання світогосподарських зв'язків.

2. Міжнародні економічні організації: функції та класифікація.

3. ООН: історія створення, завдання та структура. Економічні організації системи ООН.

4. Міжнародні економічні організації, що регулюють торгівлю. Світова організація торгівлі: історія створення, завдання, процедури. Співробітництво України з СОТ. Наслідки вступу країн до СОТ.

5. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові організації та їх регулююча роль у світовому господарстві. Міжнародний валютний фонд. Світовий банк.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Що передувало створенню міжнародних економічних організацій?

2. Чому міжнародні економічні інститути є головними агентами розв'язання глобальних проблем сучасності?

3. Які Ви знаєте принципи діяльності ООН?

4. Яка головна функція СОТ? Якими шляхами вона реалізується?

5. Що представляє собою СОТ з правової точки зору?

6. Які основні завдання МВФ?

7. Які цілі організацій Світового банку?

8. Назвіть організації, що входять до Групи Світового банку. Охарактеризуйте їх основні функції?

Практичні завдання

1. Нехай стан економіки країни характеризується помірною інфляцією, від'ємним сальдо платіжного балансу і значним зовнішнім боргом. На яких умовах можна очікувати кредитів від МВФ?

2. Прослідкуйте і опишіть алгоритм дій експертів Світового банку щодо оцінки можливостей надання допомоги країні з «наздоганяючою» моделлю розвитку і фіксованим валютним курсом.

3. Проаналізуйте позитивні і негативні наслідки вступу України до СОТ.

4. Змоделюйте умови, при яких відмова країни від виплати боргу Світовому банку буде позитивно впливати на її економічну безпеку.

5. Чи є вірними наступні твердження (так чи ні)? Відповідь обґрунтуйте.

а) Азіатський банк розвитку є міжнародним фінансовим інститутом.

б) На Бреттон-Вудській конференції було створено Європейський банк реконструкції та розвитку.

в) МВФ – це регіональний валютний фонд.

г) Ставши членом МВФ, Україна увійшла до структури Світового банку.

д) Нині п'ять організацій складають Групу Світового банку.

Тестові запитання

1. *Що не належить до функцій СОТ:*

а) врегулювання торговельних суперечок;

б) регулювання зовнішньоторговельної політики країн-учасниць на наднаціональному рівні;

в) проведення багатосторонніх торговельних переговорів і консультацій;

г) технічне сприяння країнам, що розвиваються, з пи-

тань, що стосуються компетенції СОТ;

д) співробітництво з міжнародними спеціалізованими організаціями?

2. *Яка організація, сформована Світовим банком, гарантує відшкодування можливих втрат від некомерційних ризиків:*

а) Багатостороння агенція з гарантування інвестицій;

б) Міжнародна асоціація розвитку;

в) Міжнародний банк реконструкції та розвитку;

г) Міжнародна фінансова корпорація;

д) Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів?

3. *Що не належить до основних функцій МВФ:*

а) уніфікація валютної політики різних країн світу;

б) регулювання валютно-кредитних відносин;

в) сприяння міжнародній співпраці в грошовій політиці;

г) розширення світової торгівлі;

д) стабілізація грошових обмінних курсів?

4. *Що з наведеного не належить до переваг від членства країн у СОТ:*

а) створення більш сприятливих умов доступу на світові ринки товарів і послуг;

б) транспарентність зовнішньоекономічної політики країн-учасниць;

в) монополізація окремими країнами певних ринків збуту;

г) доступ до механізму СОТ в регулювання суперечок;

д) передбачуваність і стабільність відносин із країнами-членами СОТ?

5. *Що не є метою діяльності ООН:*

а) передача частини національних повноважень на над-

національний рівень;

- б) підтримка міжнародного миру та безпеки;
- в) розвиток дружніх відносин між націями на основі поваги принципу рівноправності та самовизначення народів;
- г) міжнародна співпраця у розв'язанні міжнародних проблем;
- д) узгодження дій націй у досягненні загальних цілей?

6. *Що не належить до принципів діяльності ООН:*

- а) суверенна рівність всіх членів організації;
- б) постійний контроль за життєдіяльністю країн і народів світу;
- в) добросовісне виконання країнами-членами ООН прийнятих на себе зобов'язань;
- г) вирішення суперечок мирними засобами;
- д) утримання в міжнародних відносинах від загрози сили або її застосування?

7. *На що спрямована першочергова увага МВФ у вирішенні комплексу своїх завдань:*

- а) регулювання валютних курсів;
- б) оптимізація платіжних балансів;
- в) збалансованість бюджетних дефіцитів;
- г) регулювання рівня інфляції;
- д) зменшення зовнішньої заборгованості?

8. *Розмір квоти країн-учасниць МВФ переглядається:*

- а) щорічно;
- б) раз на 3 роки;
- в) раз на 5 років;
- г) раз на 10 років;
- д) за рішенням правління?

9. *За установленим у МВФ порядком кредит в інозем-*

ній валюті в обмін на національну автоматично надається строком:

- а) на 1 рік;
- б) на 3-5 років;
- в) на 5-10 років;
- г) на 10-15 років;
- д) безстроково?

10. «Автоматичний» кредит МВФ надається в обсязі:

- а) 5% квоти країни;
- б) 10% квоти країни;
- в) 15% квоти країни;
- г) 20% квоти країни;
- д) 25% квоти країни?

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Адаптація валютно-фінансових систем ризикових економік до світових інтеграційних процесів Монографія [Текст] / [О.В. Плотніков, О.М. Мельник, О.О. Сльозко, Л.В. Саакадзе, Т.О. Панфілова та ін.] – К.: ІСЕМВ НАН України, LAT&K, 2011. – 214 с.

Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів : навч. посіб. [Текст] / [С. М. Алфьоров та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. П. Мінки ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. – Х. : Право, 2013. – 278 с.

Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Бахчеванова, С. М. Макуха ; за заг. ред. проф. А. П. Голікова ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 403 с.

Білик Р. С. Глобалізація та регіоналізація: виклики для економіки України [Текст] : колект. моногр. / Р. С. Білик, О. В. Гаврилюк, В. Л. Євдокименко та ін.; Чернів. нац. ун-т ім. Федьковича. – Чернівці: ЧНУ, 2010. – 520 с.

Білорус О. Г. Глобальний конкурентний аутсорсинг [Текст] : моногр. / О. Г. Білорус, О. В. Гаврилюк. – К. : КНЕУ, 2010. – 349 с.

Волоснікова Н. М. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. для студ. менедж. спец. / Н. М. Волоснікова, С. О. Климова ; за ред. проф. С. І. Архієреєва ; Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". – Х. : НТУ "ХПІ", 2010. – 271 с.

Воронова А. Е. Міжнародні економічні організації [Текст] / А. Е. Воронова. – К. : Вид-во «Професіонал», 2006. – 352 с.

Грущинська Н. М. Міжнародна спеціалізація економіки України в умовах технологічних трансформацій [Текст] : монографія. – К.: Стилос, 2011. – 346 с.

Гуменюк Ю. П. Міжнародна трудова міграція: методологічний та організаційний аспекти [Текст] : монограф. / Ю. П. Гуменюк. – Т. : ТНЕУ, 2013. – 619 с.

Дідківський, М. І. Міжнародний трансфер технологій [Текст] : навч. посіб. / М. І. Дідківський. – К. : Знання, 2011. – 365 с.

Економічна безпека держави: сутність та напрями формування [Текст] : моногр. / [Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, С.М. Макуха та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2009. – 312 с.

Економічна теорія. Міжнародна економіка [Текст] : підручник / [В. М. Тарасевич та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Тарасевича. – К. : Знання, 2012. – 143 с.

Євроекономічна інтеграція України [Текст]: навчальний посібник / Л.І. Михайлова, Н.В. Волченко, Т.О.Зінчук, С.М. Кваша. – К. : ЦУЛ, 2013. – 135с.

Зав'ялова, О. В. Транснаціональні корпорації [Текст] : навч. посіб. / О. В. Зав'ялова, В. Є. Сахаров. – К. : Національна академія управління, 2008. – 240 с.

Кишин О. В. Світова економіка [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. курсу / Кишин О. В. ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. – Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2011. – 287 с.

Козик В. В. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – К. : Знання, 2011. – 470 с.

Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування [Текст]: навч. посібник / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; за ред. Л. В. Губерського. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 760 с.

Кукурудза І. І. Україна у світових процесах трудової міграції : монографія / І. І. Кукурудза, Т. І. Ромашенко ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 252 с.

Міжнародна економіка [Текст] : навч. посіб. / [Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедева В. К. та інші] ; за ред. А. О. Задой та В. М. Тарасевича. – Д. : Вид-во ДУЕП, 2010. – 339 с.

Міжнародна економіка [Текст] : навч. посіб. / [Л. С. Шевченко та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Макухи ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Х. : Право, 2012. – 191 с.

Міжнародна економіка [Текст] : навч. посіб. / Мако-

гон Ю. В. [та ін.] ; Донец. нац. ун-т, Донец. ін-т залізн. трансп. Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Донецьк : Донбас, 2012. – 276 с.

Міжнародна економіка [Текст] : навч. посіб. / О. В. Носова [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Носової ; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х. : ХДУХТ, 2010. – 322 с.

Міжнародна економіка [Текст] : підручник / ред. : А. О. Задоя, В. М. Тарасевич. – К.: ЦУЛ, 2012. – 416 с.

Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / [С. О. Якубовський та ін. ; за ред. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва] ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ін-т математики, економіки та механіки. – О. : ОНУ, 2012. – 260 с.

Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / [Фомішин С. В. та ін.] ; за ред. проф. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-Плюс, 2013. – 415 с.

Москаль Г. Г. Трансформація інституційно-правового забезпечення міграційних процесів [Текст] : [монографія] / Г. Г. Москаль. – К. : Альтерпрес, 2012. – 358 с.

Передрій, О. С. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / О. С. Передрій. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 263 с.

Радзієвська С. О. Конкурентоспроможність та інтеграційні перспективи України [Текст] : монографія / С. О. Радзієвська. – К. : Знання України, 2012. – 344 с.

Сазонець І. Л. Економічна політика ТНК [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Л. Сазонець, Ю. М. Варич ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 318 с.

Сазонець І. Л. Сутність та основні концепції діяльності ТНК в умовах глобалізації [Текст] : монографія / І. Л. Сазонець, Ю. М. Варич ; Дніпропетровський національний ун-т ім. Олеся Гончара. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 274 с.

Три роки членства у СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період [Текст]: аналіт. доповідь / [І. В. Клименко, О. А. Федірко, І. В. Ус] ; Нац. ін-т стратегічних досліджень. – К. : НІСД, 2011. – 120 с.

4. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ПРИ ВИВЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

ОФІЦІЙНІ САЙТИ

<http://www.bank.gov.ua> – Офіційний сайт Національного банку України.

<http://www.cisstat.com> – Офіційний сайт Міждержавного статистичного комітету Співдружності Незалежних Держав (СНД).

<http://www.ebrd.com> – Офіційний сайт Європейського банку реконструкції і розвитку.

<http://www.europa.eu> – Портал Європейського Союзу.

<http://www.fatf-gafi.org/> – Офіційний сайт FATF.

<http://www.iccwbo.org> – Офіційний сайт Міжнародної торгівельної палати.

<http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm> – Офіційний сайт Міжнародної організації праці.

<http://www.imf.org> – Офіційний сайт МВФ.

<http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home.html> – Офіційний сайт Світової організації з питань міграції.

<http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал.

<http://www.me.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

<http://www.mfa.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України.

<http://www.nato.int/home-ukr.htm> – Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору (НАТО).

<http://www.oecd.org> – Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).

<http://www.president.gov.ua> – Офіційне інтернет-представництво Президента України.

<http://www.ukrstat.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби статистики України.

<http://www.un.org/ru/> – Офіційний сайт ООН.

<http://www.un.org/ru/ecosoc/index.shtml> – Офіційний сайт Економічної і соціальної Ради ООН.

<http://www.un.org/ru/ga/unctad> – Конференція ООН з торгівлі та розвитку.

<http://www.un.org/ru/ga/unctad/> – Офіційний сайт ЮНКТАД.

<http://www.unece.org> – Офіційний сайт Європейської економічної комісії.

<http://www.worldbank.org/> – Офіційний сайт Світового банку.

<http://www.wto.org/> – Офіційний сайт ВТО.

<http://www.portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-портал Верховної Ради України.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ САЙТИ

<http://www.nbuv.gov.ua/> – Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

<http://cyberleninka.ru/> – Сайт наукової електронної бібліотеки «Киберленінка».

<http://ecsocman.hse.ru/> – Освітній портал «Економіка. Соціологія. Менеджмент»

<http://gtmarket.ru/> – Сайт інформаційно-аналітичного агентства «Центр гуманітарних технологій».

<http://www.idss.org.ua/> – Сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України.

<http://www.ier.com.ua> – Сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

<http://www.intellect.org.ua/> – Інтернет-портал аналітичних центрів України.

<http://www.niss.gov.ua> – Сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України.

<ftp://web.nlau.net> – Локальна комп'ютерна мережа Національного університету «Національна академія України імені Ярослава Мудрого».

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Кафедра економічної теорії використовує такі критерії при проведенні поточного модульного та підсумкового (залік) контролю з відповідних навчальних дисциплін, що вивчаються студентами денного відділення.

Навчальна дисципліна	Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Світова економіка та міжнародні економічні відносини	<i>Модульний</i>	Max 25	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з модулю, можливі окремі несуттєві недоліки
		23	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість несуттєвих помилок
		20	Добре засвоєння матеріалу з модулю, але є окремі помилки
		17	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
		Min 15	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки
	<i>Підсумковий залік за результатами ПМК</i>	Max 90-100 A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
		80-89 B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками
		75-79 C	ДОБРЕ – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок
		70-74 D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
		Min 60-69 E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії
0 FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти		

Навчальне видання

Електронне видання

**ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СВІТОВА ЕКОНОМІКА
ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ”**

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів денної форми навчання

Укладачі: : КАМЕНСЬКА Т. М.,
МАКУХА С. М.,
БРОНИЦЬКА В. В.,
ДАРНОПИХ Г. Ю.,
НАБАТОВА О. О.,
ОВСІЄНКО О. В.

Відповідальний за випуск *Л. С. Шевченко*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

Підп. до друку 19.03.2014. Формат 60x84^{1/16}.
Вид. № 69 Зам. № 69